

Hallituksen esitys laiksi postilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 58/2022 vp)

Liikenne- ja viestintävaliokunnan etäkuuleminen
29.4.2022

Fanni Thessler, Kaarle Vuorinen, Sara Vänttinen

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ

Postilain uudistaminen – tausta 1/2

- Valtioneuvoston kanslia asetti 14.1.2020 ministeriöiden välisen työryhmän arvioimaan posti- ja jakelumarkkinan nykytilannetta ja tulevaisuuden näkymiä sekä muutostarpeita muun muassa postilainsäädäntöön.
- Työryhmä julkisti loppuraporttinsa 26.8.2020.
- Työryhmän mukaan:
  - Toimintaedellytysten turvaamiseksi yleispalveluun kuuluvasta viisipäiväisestä keräilystä ja jakelusta tulisi siirtyä kolmipäiväiseen keräilyyn ja jakeluun.
  - Kolmipäiväiseen yleispalveluun voidaan siirtyä sillä ehdolla, että samanaikaisesti niillä haja-asutusalueilla, joilla ei ole kaupallisin ehdoin toteutettua tilattujen sanomalehtien varhaisjakelua, otetaan käyttöön määräaikainen tiedonvälitystuki.

Postilain uudistaminen – tausta 2/2

- Yleispalveluun kuuluvat kirjelähetykset on keräiltävä ja jaettava kerran päivässä viitenä arkipäivänä viikossa.
- Sanoma- ja aikakauslehdet eivät kuulu postilain mukaisen yleispalveluvelvoitteen piiriin.
- Lehtijakelu linkittyy kuitenkin vahvasti yleispalveluvelvoitteeseen niillä alueilla, joilla ei ole sanomalehtien varhaisjakeluverkkoa.
    - Näillä alueilla sanomalehdet jaetaan yleispalveluun kuuluvan jakelun yhteydessä.
- Digitalisaation seurauksena kirjelähetysten määrät ovat 2000-luvun aikana laskeneet merkittävästi, eikä viisipäiväiselle yleispalvelulle ole enää edellytyksiä.
- Vallitsevassa murrostilanteessa viisipäiväisellä sanomalehtijakelulla on kuitenkin edelleen tärkeä asema suomalaisessa yhteiskunnassa ja merkittävä rooli kansalaisten tiedonsaanti- ja osallistumisoikeuksien toteutumisessa.

Postilain uudistamisen tavoitteet

- Uudistus turvaa kustannustehokkaan postinjakelun muuttuvassa toimintaympäristössä, jossa paperipostin määrä vähenee jatkuvasti.
- Esityksellä pyritään keventämään ja joustavoittamaan postilain mukaista yleispalveluvelvoitetta, jotta postipalveluja voidaan tulevaisuudessa toteuttaa tehokkaasti kuluttajien tarpeet huomioiden.
- Sanomalehtijakelua koskevan valtionavustuksen tavoitteena on luoda edellytyksiä viisipäiväisen sanomalehtijakelun toteuttamiselle alueilla, joilla ei ole saatavilla kaupallisin ehdoin toteutettua sanomalehtien varhaisjakeluverkkoa.
- Valtionavustus osaltaan varmistaa yhteiskunnallisesti tärkeän tiedonvälityksen saatavuutta, tukee uutistoiminnan monimuotoisuutta sekä laadukasta ja monipuolista tiedonvälitystä.

Keskeiset muutosehdotukset 1/2

- Postin yleispalveluun kuuluvasta viisipäiväisestä keräilystä ja jakelusta siirryttäisiin kolmipäiväiseen keräilyyn ja jakeluun.
    - Yleispalvelun tarjoajalla olisi velvollisuus ilmoittaa keräily- ja jakelupäivänsä sekä niissä tapahtuvat muutokset alueen kotitalouksille.
- Postilaatikoiden sijaintitietojen luovuttamista koskevan sääntelyn tarkentaminen:
    - Yleispalvelun tarjoajan tulisi luovuttaa postilaatikoiden sijaintia koskevat osoitetiedot maksutta, mutta tarkoista sijaintikoordinaattitiedoista saisi periä kohtuullisen maksun.
    - Postilain 38 ja 39 §:ään lisättäisiin momentti, jonka mukaan velvollisuutta sijainti- tai osoitetietojen luovuttamiseen ei olisi, jos tietojen luovuttaminen voisi vaarantaa tietosuojaa, kansallista turvallisuutta tai maanpuolustusta.

Keskeiset muutosehdotukset 2/2

- Tiedoksiantomenettelyn täsmentäminen:
  - Viranomainen voi sopia tiedoksiantomenettelyn toteuttamisesta (jakelu) myös muun kuin yleispalvelun tarjoajan kanssa.
  - Virkavastuu koskee koko laissa säädettyä tiedoksiantomenettelyä (käytettävissä olosta huolehtiminen ja toteuttaminen).
- Vaikeakulkuisen saaristoalueen määritelmän täsmentäminen laissa tulkintaerimielisyyksien poistamiseksi:
  - Vaikeakulkuiseksi saaristoalueeksi voitaisiin katsoa alue, jolle ei ole aikataulutettua lautta- tai yhteysalusliikennöintiä ympäri vuoden vähintään kerran jokaisena 17 §:ssä tarkoitettuna yleispalvelun keräily- ja jakelupäivänä.
  - Poikkeusalueilla jakelun olisi jatkossakin tapahduttava vähintään kerran viikossa. Poikkeusjakelun piirissä voisi olla enintään 500 taloutta.

Sanomalehtijakelua koskeva valtionavustus 1/3

- Postilakiin lisättäisiin uusi valtionavustusta koskeva väliaikainen 6 a luku, joka olisi voimassa vuoden 2027 loppuun. Valtionavustukseen on esitetty 15 miljoonan euron vuosittaista määrärahaa.
- Tarkoitus on luoda edellytykset viisipäiväisen sanomalehtijakelun toteutumiselle niillä alueilla, joihin ehdotetun postilain yleispalveluvelvoitteen keventämisen vaikutukset kohdistuvat.
- Tarkoituksena ei ole parantaa sanomalehtien jakelua, vaan turvata sen toteutuminen siellä, missä se ehdotetun postilain yleispalveluvelvoitteen keventämisen myötä ei markkinaehtoisesti muuten enää olisi mahdollista, eli pääosin harvaan asutuilla alueilla.
- Valtionavustus turvaisi kansalaisten tiedonsaannin (PL 12 §) murrostilanteessa, jossa yhteiskunnan digitalisoituessa on turvattava myös niiden kansalaisten oikeus tiedonsaantiin, joilla ei ole edellytyksiä hyödyntää digitaalisia palveluja.
- Valtionavustus ei luo subjektiivista oikeutta viisipäiväiseen sanomalehtijakeluun, vaan tarjoaa taloudellisen kannusteen jakelutoiminnanharjoittajille.
- Valtionavustukseen sovellettaisiin valtionavustuslakia ja valtionapuviranomaisena toimisi Liikenne- ja viestintävirasto.

Sanomalehtijakelua koskeva valtionavustus 2/3

- Liikenne- ja viestintävirasto määrittelisi markkina-analyysin pohjalta avustuskelpoiset alueet ja avustusta myönnettäisiin aluekohtaisesti valintamenettelyn voittaneelle jakeluyritykselle.
- Valtionavustuksessa olisi kyse EU-valtiontukisääntelyn näkökulmasta komission SGEI-päätöksen mukaisesta julkisesta palveluvelvoitteesta.
- Valtionavustus kattaisi enintään sanomalehtijakelusta syntyneet nettokustannukset ja kohtuullisen voiton niinä kahtena päivänä, joina postilain kolmipäiväisen yleispalveluvelvoitteen mukaista jakelua ei olisi.
- Avustuskausi olisi kerrallaan korkeintaan 2 vuotta.
- Sanomalehdellä tarkoitettaisiin tilattavia, maksullisia lehtiä, jotka ilmestyvät vähintään kolme kertaa viikossa ja jotka sisältävät valtakunnallista tai valtionavustuksen valintamenettelyn piiriin kuuluvaan alueeseen liittyvää paikallista uutisaineistoa.
- Mikäli määräraha ei riittäisi täysimääräisesti postilain mukaisen julkisen palveluvelvoitteen toteuttamiseen kaikilla avustuskelpoisilla alueilla, kohdennettaisiin määräraha ensi sijassa sellaisille alueille, joilla sanomalehtien tilauksia on määrällisesti eniten.

Sanomalehtijakelua koskeva valtionavustus 3/3

- Ehdotetun uuden 35 g §:n eli ns. perälautapykälän mukaisissa tapauksissa on kyse tilanteista, joissa sanomalehtijakelu ei toteudu markkinaehtoisesti, mutta valtionavustusta ei voida soveltaa ja kansalaisten yhdenvertaiset tiedonsaantioikeudet on turvattava:
  1) Jokin valtionavustuksen valintamenettelyn piiriin kuuluvista alueista jää ilman valintamenettelyn ja julkisen palveluvelvoitteen asettamisen ehdot täyttävää jakeluyritystä
  2) Jokin alue jää pois varhaisjakeluverkon piiristä kesken avustuskauden
  3) Valtionavustukseen osoitettu määräraha ei riitä kattamaan kaikkia markkinapuutteellisia alueita

  →Liikenne- ja viestintävirasto voisi asettaa yleispalvelun tarjoajalle erillisen velvoitteen hoitaa julkisen palveluvelvoitteen mukainen sanomalehtijakelu määräajan sekä määritellä kohtuullisen enimmäishinnan/hintoja, joita yleispalvelun tarjoaja saisi sanomalehtikustantajilta tämän jakelun toteuttamisesta periä.
- Tappio jäisi yleispalvelun tarjoajan vastattavaksi niiltä osin, kun valtionavustukseen varattua määrärahaa ei olisi käytettävissä tai se ei riittäisi kattamaan kaikkia yleispalvelun tarjoajalle 35 g §:n mukaisissa tilanteissa aiheutuneita kustannuksia niiltä osin, kun kustannukset eivät olisi tulleet katetuiksi yleispalvelun tarjoajan sanomalehtikustantajilta perimien maksujen puitteissa.
- Kyse viime kädessä perusoikeuspunninnasta elinkeinonharjoittajan elinkeinovapauden sekä omaisuuden suojan ja kansalaisten yhdenvertaisten sananvapauteen liittyvien perusoikeuksien turvaamisen välillä.

Kiitos!

lvm.fi Twitter: @lvmfi

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ